

EBERHARD DRESCHER przekazał do Górnośląskiego Muzeum Krajowego bogate, starannie opracowane kolekcje przyrodnicze, nazwane po jego śmierci „zbiorem Dreschera” („Sammlung Drescher”), dzięki którym znacznie rozwinął się skromny dotychczas Dział Przyrody. Większość z nich zachowała się do dziś, stanowiąc pokaźną część zbiorów Działu Przyrody Muzeum Górnośląskiego.

PRZYRODNIK I KOLEKCJONER

Zbiory obecnego Działu Przyrody Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu powstały poprzez połączenie kolekcji przedwojennego Górnośląskiego Muzeum Krajowego (Oberschlesisches Landesmuseum) w Bytomiu i Muzeum Śląskiego w Katowicach. Jednym z głównych zbiorów, na bazie którego powstało Górnośląskie Muzeum Krajowe, były bogate kolekcje przyrodnicze i archeologiczne zgromadzone przez Eberharda Dreschera. W przedwojennych zbiorach bytomskiego muzeum znalazły się również eksponaty etnograficzne i związane z historią sztuki oraz dokumenty historyczne zebrane przez tego kolekcjonera. Jednak tylko w Dziale Przyrody jego dorobek kolekcjonerski zachował się do dziś niemal w całości.

Eberhard Drescher urodził się 10 lutego 1872r. w rodzinnym majątku Ligota Wielka, w powiecie grodkowskim. Od wczesnego dzieciństwa, za przyzwoleniem swego ojca, młody Eberhard zajmował się obserwowaniem i zbieraniem minerałów, roślin i zwierząt. Uczęszczał do szkoły powszechnej i gimnazjum w Wołowie, jednak nie było mu dane studiować. Jako 18-letni młodzieniec, po wczesnej śmierci ojca, musiał przejąć wraz z matką zarządzanie rodzinnym majątkiem. Codzienne zajęcia dzielił między obowiązki gospodarskie, a swoje pasje przyrodnicze i kolekcjonerskie.

Na terenie należącym do majątku rodziny Dreschera zaplanowano już przed pierwszą wojną światową budowę zaporowego Jeziora Otmuchowskiego. Natomiast prace budowlane realizowano w latach 1926-1933. Jednak już w pierwszych latach XX w. Drescher podjął w okolicach Ligoty Wielkiej, Otmuchowa i Paczkowa szeroko zakrojone interdyscyplinarne badania naukowe, dzięki którym zgromadził bogate i starannie opracowane kolekcje: geologiczną, florystyczną, faunistyczną, archeologiczną i etnograficzną. Swoje zbiory przechowywał w pomieszczeniach ligockiego dworu, gdzie utworzył prywatne muzeum regionalne.

Spośród wielostronnych zainteresowań Drescher najbardziej umiłował ornitologię, której poświęcił większą część swojego pracowitego życia. Z ogromnym zapalem zajmował się poznaniem biologii ptaków, które także aktywnie chronił. Na terenie swego majątku utworzył rezerwat ornitologiczny, który oddziaływał jako dobry przykład na Śląsk i inne regiony. Na obszarze powstającego Jeziora Otmuchowskiego Drescher stwierdził wiele miejsc ornitologicznie cennych. Oceniał on, że budowa zbiornika pozbawiła miejsc rozrodu ok. 83.000 par ptaków lęgowych.

Eberhard Drescher zamierzał przedstawić owoce swojej pracy w obszernej monografii pt. „Das Gebiet Ellguth Kreis Grottkau O/S.” („Obszar Ligota Wielka w powiecie grodkowskim”). Planował opracować następujące jej rozdziały: 1) budowa geologiczna, 2) flora i fauna wód, 3) flora i fauna powietrza, 4) osadnictwo prehistoryczne. 5) wiadomości historyczne. Zdążył jednak wydać tylko dwie części swojego dzieła, opisujące życie biologiczne wód oraz prehistorię okolic jego rodzinnej miejscowości.

Pod koniec 1928 r., gdy teren majątku Ligota Wielka ostatecznie przeznaczono pod budowę Jeziora Otmuchowskiego, Drescher sprzedał swoje

Repr. Tomasz Szemalikowski

zbiory za symboliczną kwotę bytomskiemu muzeum miejskiemu. W 1929 r. przeprowadził się do Bytomia, gdzie aż do śmierci pracował jako kustosz Działu Przyrody we wspomnianym muzeum, przekształconym w 1932 r. w Górnośląskie Muzeum Krajowe. Tam kontynuował opracowywanie swoich zbiorów.

Eberhard Drescher zmarł w Bytomiu 17 kwietnia 1938 r., a pochowany został w Dzierżonowie, gdzie mieszkał jego syn.

Był jednym z pierwszych członków Verein Schlesischer Ornithologen (Związek Śląskich Ornitologów), a od 1920 r. przewodniczącym zarządu tej organizacji. W latach 1920-1932 pełnił funkcję redaktora naczelnego i wydawcy organu towarzystwa pt. „Berichte des Vereins Schlesischer Ornithologen”. Drescher opublikował ponad 120 prac z zakresu ornitologii, ochrony przyrody i herpetologii. Był znanym i powszechnie szanowanym przyrodnikiem.

Eberhard Drescher przekazał do Górnośląskiego Muzeum Krajowego bogate, starannie opracowane kolekcje przyrodnicze, nazwane po jego śmierci „zbiorem Dreschera” („Sammlung Drescher”), dzięki którym znacznie rozwinął się skromny dotychczas Dział Przyrody. Większość z nich zachowała się do dziś, stanowiąc pokaźną część zbiorów Działu Przyrody Muzeum Górnośląskiego.

Spośród zachowanych kolekcji Dreschera na uwagę zasługuje zbiór botaniczny, który obejmuje m.in.: systematyczny zielnik z 1931 gatunkami roślin naczyniowych; pokazowy zbiór glonów, grzybów, porostów i mszaków Górnego Śląska; wielką kolekcję aberracji, uszkodzeń roślin powodowanych przez wirusy, bakterie, grzyby i owady oraz kolekcję nasion 219 gatunków roślin.

Interesujący, chociaż w większości skomasowany, czyli włączony do systematycznego zbioru muzealnego lub przepięty do innych gablot, jest także zbiór entomologiczny, zawierający kilka tysięcy okazów owadów z różnych rzędów, m.in. ważek, motyli, chrząszczy, muchówek, błonkówek i siatkoskrzydłych.

Trzonem kolekcji Dreschera jest jednak zbiór ornitologiczny, z którego zachowało się do dziś około 400 skórek ptasich (balg) i okazów dermo-plastycznych, ok. 200 gniazd, ok. 3.500 jaj (część z nich pochodziła ze zbioru znanego śląskiego ornitologa Paula Kollibaya), ok. 50 gablot pogładowych ze spreparowanymi okazami ptaków oraz kilkanaście szkieletołów.

Poza wymienionymi, zbiór Dreschera zawiera zachowane w niewielkiej części kolekcje pozostałych grup kręgowców, a także bibliotekę liczącą pierwotnie ok. 3000 woluminów.

Od czerwca do września 1995 r. w Muzeum Górnośląskim w Bytomiu czynna była wystawa pt. „Eberhard Drescher górnośląski przyrodnik i kolekcjoner (1872-1938)”, poświęcona temu wszechstronnemu przyrodnikowi. Stanowi ona przekrój bogactwa zbiorów przyrodniczych Działu Przyrody Muzeum Górnośląskiego, wśród których kolekcje Dreschera stanowią znaczącą ich część. Uzupełnieniem prezentowanych zbiorów przyrodniczych są akcenty etnograficzne, archeologiczne i archiwalia. Autorzy niniejszego artykułu są również, wraz z Małgorzatą Derus i Waldemarem Żyłą, twórcami scenariusza tej dwujęzycznej, polsko-niemieckiej wystawy.

Piśmiennictwo:

- Bielewicz M. 1963. Dział Przyrody Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu. W: Muzea na Górnym Śląsku w XIX i XX wieku. Roczn. Muz. górnośl., Hist., 1:145-162.
 Cempulik P. 1987. Zbiór ornitologiczny Muzeum Górnośląskiego. Roczn. Muz. górnośl., Przyr. 11: 1-33
 Drescher E. 1920. Das Ellguth Staubecken und die dortige Vogelwelt. Ber. Ver. schles. Orn., 6: 25-30.
 Drescher E. 1928. Das Gebiet Ellguth Kreis Grottkau O/S. I. Teil: Flora und Fauna des Wassers. Wiss. Sonderbeil. 39 Ber. wiss. Ges. Philomathie Neisse. Neisse. J. Graveur's Verlag.
 Drescher E. 1932. Das Gebiet Ellguth Kreis Grottkau O/S. II. Teil: Die urgeschichtliche Besiedlung. Sonderabdr. Wiss. Sonderbeil. 40 Ber. wiss. Ges. Philomathie Neisse. Neisse. Hadaś T.B. 1995. Zbiory Eberharda Dreschera. Ciekawe rośliny i zwierzęta w Muzeum Górnośląskim w Bytomiu. Życie bytom., 40 (30, 30.07.1995): 9.
 Pax F. 1925. Wirbeltierfauna von Schlesien. Faunistische und tiergeographische Untersuchungen im Odergebiet. Berlin Verlag v. Grubler Borntraeger.
 Potrzebowska-Dutka J. 1969. Zbiór gniazd ptaków w Muzeum Górnośląskim w Bytomiu. Roczn. Muz. Górnośl., Przyr., 4: 7-22.
 Pfützenreiter F. 1938. Eberhard Drescher †. Ber. Ver. schles. Orn., 23 (3/4): 39-42.

**Piotr Cempulik,
Tadeusz B. Hadaś**
Muzeum Górnośląskie
Bytom

